

BESLUT

2016-10-03

Dnr: 16/00621

SAKEN

Melodifestivalen, SVT1, 2016-02-27, en musiktävling; fråga om opartiskhet och mediets genomslagskraft

BESLUT

Sändningen frias. Granskningsnämnden anser att den inte strider mot kravet på opartiskhet eller bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

SÄNDNINGEN

I en mellanakt i den aktuella sändningen framfördes ett musikstycke som var sammansatt av flera andra musikstycken, ett så kallat potpurri. Inslaget hade följande utformning.

En kör sjöng en strof ur "Sverige" av Verner von Heidenstam. Därefter sjöng en pojksolist första versen ur "Du gamla du fria". En av programledarna sjöng en vers ur folkvisan "Till Österland vill jag fara" med text på hebreiska. Den andra programledaren sjöng en vers ur folkvisan "Jag vet en dejlig rosa" med text på arabiska. En artist jojkade "Mijjeh lea gaaarkijes" och i tonartshöjningen sjöng även kören och en av programledarna med i den samiska texten. En av programledarna sjöng sedan en strof ur "Du gamla, du fria" över den samiska melodin. Numret avslutades med att alla på scen tillsammans sjöng den avslutande strofen ur "Du gamla du fria" där den sista raden sjöngs som "*Jag vill leva, jag vill dö på jorden*".

Under programmet samtalade programledare med medverkande artister.

ANMÄLNINGARNA

Sändningen har anmälts av 290 personer. I huvudsak är det den så kallade mellanaktens innehåll och utformning som anmälarna har reagerat på.

Anmälarnas kritik riktar sig sammanfattningsvis mot följande.

- Ändringen av den sista meningen i ”Du gamla du fria” kunde uppfattas som ett politiskt ställningstagande och var både respektlöst och kränkande. Flera av anmälarna anser att ändringen av låttexten utgjorde hets mot folkgrupp eller på andra sätt bröt mot svensk lag.
- Ändringen av låttexten bevisade att Sveriges Television (SVT) tar partipolitisk ställning.
- Några anmälare anser att programledarnas ”mellansnack” med några av de medverkande artisterna var kränkande genom nedsättande sexistiska kommentarer.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser att sändningen överensstämmer med kravet på opartiskhet och bestämmelsen om mediets genomslagskraft och anför i huvudsak följande.

Avsikten med mellanakten ”Hela Sveriges sång” var att spegla att Sverige sedan länge är ett solidariskt och öppet land och att musiken förenar olika kulturer och ursprung. I den valda musiken förenades det traditionella med det nya, till exempel när kulturarv i form av en gammal svensk folkvisa framfördes på arabiska och därmed kunde nå en ny publik. Likaså ville programmakarna visa på öppenhet och inkludering genom att byta ut ordet ”Norden” till ”jorden” i ”Du gamla, du fria”. Tanken var att orden skulle vara inkluderande och det fanns ingen avsikt att kränka eller exkludera någon tittare.

SVT beklagar att många anmälare inte förstått SVT:s avsikt med sångnumret och i stället upprörts över ordbytet i slutet av texten. Däremot kan SVT inte finna att det finns något stöd i lag eller regelverk för tolkningen att SVT ska ha brutit mot lagar eller andra regler när ord i texten byttes ut. Ingen folkgrupp pekas ut i vare sig positiv eller negativ bemärkelse i framförandet. ”Du gamla du fria” har inte status av officiellt antagen eller konstitutionellt skyddad nationalsång utan har en traditionell förankring. Det är värt att notera att landet Sverige inte nämns i Richard Dybecks text från 1844.

Det är heller inte unikt att texten i ”Du gamla, du fria” byts ut. Stor och mestadels positiv uppmärksamhet blev det när ett bilföretag 2014 lanserade en reklamfilm där Zlatan Ibrahimovic sjöng *Jag vill leva, jag vill dö i Sverige* i stället för den ursprungliga texten.

Vad avser den kritik som anmälare riktar mot programledarnas ton mot de deltagande artisterna anser SVT att det är en uppenbart skämtsam ton i ett satiriskt sammanhang. I det uppmärksammade skämtet där det talas om en hälsning från idolen Zlatan till artisten Frans var denne informerad i förväg att det var ett skämt. Inte heller här fanns en avsikt att kränka.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor.

SVT ska ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (16 § i sändningstillståndet). Bestämmelsen tillämpas bland annat när det gäller program eller inslag som kan uppfattas som diskriminerande. Den innebär enligt granskningsnämndens praxis att programföretaget inte får sända program eller inslag som är uppenbart kränkande mot något av könen, mot människor med viss hudfärg, nationalitet, religion eller sexuell läggning eller mot människor med olika former av funktionsnedsättningar eller sjukdomar.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden tillämpar bestämmelserna i radio- och tv-lagen och i programföretagens sändningstillstånd. Det ingår inte i nämndens uppgift att pröva frågor om hets mot folkgrupp eller om sändningen strider mot andra lagar och regler. Anmälarnas kritik lämnas därför utan åtgärd i detta avseende.

Nämnden, som har granskat den aktuella sändningen mot bakgrund av anmälningarna, kan inte finna att framförandet av det aktuella musikstycket strider mot kravet på opartiskhet eller bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

Nämnden kan inte heller finna att vad anmälarna i övrigt anfört medför att sändningen strider mot de bestämmelser som gäller för SVT:s programverksamhet.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Leif Hedman, Jan Holmberg, Clas Barkman och Staffan Dopping efter föredragning av Rasmus Gedda.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Rasmus Gedda

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.